

V I Lenin

Material för revision av partiprogrammet

1. Förord

Centralkommittén i Rysslands socialdemokratiska arbetarparti (bolsjevikerna) har gett undertecknad i uppdrag att omedelbart utge det material för revision av partiprogrammet, som för närvarande står till CK:s förfogande.

Detta material består av följande:

- a) Det ursprungliga förslag till ändringar i programmets teoretiska och politiska delar, som författaren till dessa rader framlade för RSDAP:s allryska konferens den 24-29 april 1917 och som endast behandlats av den kommitté, som bildades vid konferensen för att utarbeta denna fråga.
- b) Anmärkningar till förslaget eller i samband med det, gjorda av kommittén eller enskilda medlemmar i den.
- c) Mitt svar på dessa anmärkningar.
- d) Ett fullständigt förslag till ändringar i det ekonomiska minimiprogrammet, utarbetat på konferensen den 24-29 april 1917 av underkommittén för arbetarskydd.
- e) Ett med korta klarlägganden försett förslag till ändring av partiprogrammets punkter om folkbildningen. Detta förslag uppgjordes av N K Krupskaja efter konferensen.

Jag förser detta material med mycket kortfattade anmärkningar, eftersom jag anser att partiets viktigaste syfte med publiceringen för närvarande är att engagera ett så stort antal kamrater som möjligt i aktivt arbete på utformningen av partiprogrammet.

Tillsammans bildar alla de ovan uppräknade ändringsförslagen ett förslag till en fullständig text till ett nytt program. I slutet av denna broschyr ger jag därför både den gamla och den nya texten, uppställda på så sätt att läsaren får hela materialet i den form som är mest lämpad för att göra jämförelser och införa korrigeringar.

På CK:s uppdrag ber jag alla kamrater – partimedlemmar och sympatisörer – att i så stor utsträckning som möjligt återge detta material i partipublikationer, att låta varje partimedlem ta del av det och att sända alla anmärkningar och förslag till Pravdas redaktion (Mojka 32, Petrograd, med påskriften: för CK, material för programrevisionen).

Den 20 maj 1917

N Lenin

2. Förslag till ändringar i den teoretiska och den politiska delen samt i några andra delar av programmet

I slutet av programmets principiella del (efter orden "till proletariatets ståndpunkt") inskjuts:

Världskapitalismen har för närvarande, ungefär från 1900-talets början, nått imperialismens stadium. Imperialismen eller finanskapitalets epok är en så högutvecklad kapitalistisk ekonomi, att kapitalisternas monopolistiska förbund – syndikat, karteller och truster – där har fått avgörande betydelse, det ofantligt koncentrerade bankkapitalet smält samman med industrikapitalet, kapitalexporten antagit en mycket stor omfattning, hela världen redan är

territoriellt uppdelad mellan de rikaste länderna och världens ekonomiska uppdelning inlett mellan de internationella trusterna.

Imperialistiska krig – dvs krig för världsherravälde, för marknader åt bankkapitalet, för underkuvande av små och svaga folk – är ofrånkomliga under sådana omständigheter. Och det första stora imperialistiska kriget, kriget 1914-17, är just ett sådant krig.

Den omständigheten att världskapitalismen i allmänhet har nått en utomordentlig hög utvecklingsnivå, att den fria konkurrensen avlöses av monopolkapitalism, att bankerna och kapitalisternas förbund utarbetat en apparat för samhällelig reglering av produktions- och produktfördelningsprocessen, att levnadskostnaderna fördyras och syndikatens förtryck mot arbetarklassen ökar i samband med att de kapitalistiska monopolerna tillväxer, att arbetarklassens ekonomiska och politiska kamp försvåras oerhört, att det imperialistiska kriget orsakar fasor, misär, ruin och brutalisering – allt detta gör kapitalismens nu nådda utvecklingsnivå till den proletära, socialistiska revolutionens era.

Denna era har börjat.

Endast en proletär, socialistisk revolution kan föra ut mänskligheten ur den återvändsgränd, som imperialismen och de imperialistiska krigerna har skapat. Vilka svårigheter revolutionen än må möta och vilka eventuella temporära bakslag eller vågor av kontrarevolution den än må drabbas av, så är proletariatets slutgiltiga seger oundviklig.

Objektiva förhållanden ställer därför på epokens dagordning uppgiften att allsidigt och omedelbart förbereda proletariatet till att erövra den politiska makten, så att de ekonomiska och politiska åtgärder, som utgör innehållet i den socialistiska revolutionen, blir genomförda.

Denna uppgift, som kräver det fullständigaste förtroende, det fastaste broderliga förbundet och direkt enhet i arbetarklassens revolutionära aktioner i alla framskridna länder, kan inte fullgöras utan en omedelbar och principiell brytning med den borgerliga förvanskning av socialismen, som fått överhanden bland topparna i det stora flertalet av de officiella socialdemokratiska partierna. En sådan förvanskning är dels den socialchauvinistiska strömningen – socialism i ord, chauvinism i handling –, försvaret av den ”egna” nationella bourgeoisins rövarintressen i hägn av parollen om ”fosterlandsförsvar”, dels den lika breda och internationella strömning som utgör det s k centrum, vilken är för enhet med socialchauvinisterna, för bevarande och korrigerande av den bankruttrade Andra internationala, en strömning som vacklar mellan socialchauvinismen och proletariatets revolutionära internationalistiska kamp för att förverkliga det socialistiska systemet.

I minimiprogrammet stryks hela början (från orden ”På vägen” till § 1) och ersätts av följande:

I Rysslands nuvarande situation, då provisoriska regeringen, som tillhör kapitalistklassen och åtnjuter förtroende – nödvändigtvis osäkert – bland den småborgerliga befolkningens breda massor, har förpliktat sig att inkalla en konstituerande församling, är det en omedelbar uppgift för proletariatets parti att kämpa för ett statskick, som på bästa sätt garanterar såväl den ekonomiska utvecklingen och folkets rättigheter i allmänhet som i synnerhet möjligheten att smärtfria övergå till socialism.

Proletariatets parti kan inte nöja sig med en borgerligt parlamentarisk demokratisk republik, som överallt i världen behåller och för all framtid söker bevara de monarkiska instrumenten för att förtrycka massorna, nämligen polisen, den stående armén och den privilegierade ämbetsmannakåren.

Partiet kämpar för en mer demokratisk republik, en arbetar- och bonderepublik, där polisen och den stående armén helt avskaffas och ersätts av allmän folkbeväpning, av en folkmilis; alla befattningshavare skall inte bara väljas utan också kunna återkallas när som helst om majoriteten av deras väljare så kräver; lönen för alla befattningshavare utan undantag fastställs till ett belopp, som inte överstiger medellönen för en kvalificerad arbetare; de parlamentariska representativa institutionerna ersätts gradvis av sovjeter bestående av folkrepresentanter (från olika klasser och yrken eller från olika orter), vilka fungerar som både lagstiftande och exekutiva organ.

Den demokratiska republiken Rysslands författning bör garantera:

§ 1. Folkets suveränitet; hela den högsta statsmakten skall tillhöra folkets representanter, som har valts och när som helst kan återkallas av folket och som bildar en enda folkförsamling, en enda kammare.

§ 2. Tillägg:

Proportionell representation vid alla val; alla ombud och valda representanter kan utan undantag återkallas när som helst om en majoritet av deras väljare beslutar det.

§ 3. Tillägg:

Alla slags av staten tillsatta lokala och regionala myndigheter avskaffas.*

I § 8 formuleras sista satsen så här:

Modersmålet införs i alla lokala samhällsliga och statliga institutioner; det obligatoriska riksspråket avskaffas.

§ 9 ändras så här:

Rätt att fritt avskilja sig och bilda en egen stat för alla nationer, som ingår i staten. Det ryska folkets republik bör dra till sig andra folk eller folkslag inte med våld utan uteslutande genom frivillig överenskommelse om att bilda en gemensam stat. Enheten och det broderliga förbundet mellan arbetarna i alla länder kan inte förenas vare sig med direkt eller indirekt våld mot andra folkslag.

§ 11 ändras så här:

Domare och befattningshavare såväl i civil tjänst som i armén väljs av folket; de kan alla återkallas när som helst om en majoritet av deras väljare beslutar det.

§ 12 ändras så här:

Polisen och den stående hären ersätts av allmän folkbeväpning; arbetare och tjänstemän skall få vanlig betalning av kapitalisterna för den tid, som de ägnar åt samhällstjänst i hela folkets milis.

Efter programmets finanspunkt (efter orden ”på inkomster och arv”) inskjuts:

Den höga utvecklingsnivå kapitalismen redan nått i bankväsendet och i industribranscher med trustbildning å ena sidan och å andra sidan det kaos, som skapats av det imperialistiska kriget och som från alla håll framkallar krav på statens och samhällets kontroll över produktionen

* Se *Pravda* nr 68 av den 28 maj 1917, Engels' resonemang om marxismens – och överhuvudtaget den konsekventa demokratins – syn på utnämningen eller fastställandet av myndigheter, som valts av den lokala befolkningen.

och fördelningen av de viktigaste produkterna, föranleder partiet att kräva nationalisering av banker, syndikat (truster) osv.

Agrarprogrammet formuleras på följande sätt:

Början (från orden ”I syfte att” till orden ”kräver Rysslands socialdemokratiska arbetarparti”) behålls; fortsättningen ändras på följande sätt:

- 1) Rysslands socialdemokratiska arbetarparti kämpar av alla krafter för en omedelbar och total konfiskation av all godsägarjord i Ryssland (och även av apanage-, kyrko- och kabinettjorden etc, etc);
- 2) förespråkar att all jord omedelbart skall övergå till bönderna, organiserade i bondedeputerades sovjeter eller i andra lokala självstyrelseorgan, valda på ett verkligt demokratiskt sätt och helt oberoende av godsägarna och ämbetsmännen;
- 3) kräver nationalisering av all jord i landet; nationalisering innebär att äganderätten till all jord överlämnas till staten och att rätten att disponera över jorden övergår till de lokala demokratiska organisationerna;
- 4) stöder initiativen från de bondekommittéer, som i en rad trakter i Ryssland överlämnar godsägarnas levande och döda inventarier till de i dessa kommittéer organiserade bönderna för samhälleligt reglerad användning vid bruk av all jord;
- 5) råder landsbygdens proletärer och halvproletärer, att de skall söka göra varje gods till ett tillräckligt stort mönsterhushåll, som för samhällets räkning skall drivas av lantarbetardeputerades sovjeter under ledning av agronomer och med hjälp av de bästa tekniska medel.

Partiet osv till slutet av stycket (”utsugning”).

Slutligen förblir slutet på agrarprogrammet från orden ”Partiet ställer under alla omständigheter och i varje läge beträffande de agrara demokratiska omdaningarna” till orden ”all utsugning” oförändrat.

Hela den avslutande delen av programmet, de två sista styckena, från orden ”I strävan att nå” och till slutet, stryks helt,

3. Kommentarer till kommitténs anmärkningar på RSDAP(b):s 7:e allryska konferens (aprilkonferensen)

Med anledning av anmärkningarna om programmets allmänna del måste jag säga följande.

Enligt min åsikt är det inte nödvändigt att omarbeta hela den allmänna delen av programmet. Den plan för en sådan omarbetning, som skisserats av kommittén, tycks mig vara teoretiskt oriktig.

I sin nuvarande redigering innehåller programmets allmänna del en beskrivning och analys av de viktigaste och väsentligaste särdragen i kapitalismen som samhälleligt och ekonomiskt system. Dessa särdrag har inte ändrats fundamentalt av imperialismen, av finanskapitalets epok. Imperialismen är en fortsättning på kapitalismens utveckling, kapitalismens högsta stadium och – i visst avseende – ett övergångsstadium till socialism.

Jag kan därför inte anse, att det är ”mekaniskt” att komplettera den allmänna analysen av kapitalismens grundläggande särdrag med en analys av imperialismen. Imperialismen omformar i själva verket inte och kan inte omforma kapitalismen nerifrån och upp.

Imperialismen förvärrar och skärper kapitalismens motsättningar, ”blandar” monopol och fri konkurrens, men imperialismen *kan inte avskaffa* utbytet, marknaden, konkurrensen, kriserna osv.

Imperialismen är en kapitalism som håller på att leva ut sin tid men ännu inte gjort det, den är en döende men inte död kapitalism. Det väsentligaste särdraget i imperialismen i stort är inte rena monopol utan monopol i förbindelse med utbyte, marknad, konkurrens och kriser.

Det är därför teoretiskt oriktigt att stryka en analys av utbytet, varuproduktionen, kriserna osv i allmänhet och ”ersätta” den med en analys av imperialismen *som helhet*. Någon sådan helhet finns inte. Det finns en *övergång* från konkurrens till monopol och programmet blir därför mycket riktigare och mycket verklighetstrognare, om det behåller den allmänna analysen av utbytet, varuproduktionen, kriserna etc och kompletterar den med en karakteristik av de *växande* monopolen. Det är just denna kombination av motstridiga ”principer” – konkurrens och monopol – som är det väsentliga i imperialismen, det är just den som förbereder sammanbrottet, dvs den socialistiska revolutionen.

Dessutom skulle det i Rysslands fall vara oriktigt att framställa imperialismen som en sammanhängande helhet (imperialismen överhuvudtaget är en osammanhängande helhet), emedan det i Ryssland fortfarande finns en hel del områden och arbetsgrenar, där en övergång sker från natura- och seminaturahushållning till kapitalism. De är efterblivna och svaga, men de existerar likväl och kan under vissa omständigheter föra in ett fördröjande element i kapitalismens sammanbrott.

Programmet går – och bör gå – från de enklaste yttringarna av kapitalism till mer komplicerade och ”högre”, från utbyte till varuproduktion, till de stora företagens undanträngande av små, till kriser osv ända fram till imperialismen, kapitalismens högsta stadium, som först nu växer fram och har växt fram i de framskridna länderna. Just så förhåller det sig i verkligheten. Att börja med att jämställa ”utbyte” i allmänhet med kapitlexport är historiskt och teoretiskt oriktigt.

Detta är min invändning mot kommitténs anmärkningar.

4. Till förslaget att omarbete programmet

Programmets gamla och nya text

För att göra det så lätt och bekvämt som möjligt för läsaren att jämföra programmets gamla och nya text publiceras båda texterna tillsammans på följande sätt:

de delar av programmet, som förblir oförändrade också i det nya, är satta med vanlig stil;

de delar av programmet, som helt tas bort ur det nya programmet, är satta med kursiv;

de delar av det nya programmet, som inte alls fanns i det gamla, är satta med halvfet stil.

Rysslands Socialdemokratiska Arbetarpartis program

Utbytets utveckling har upprättat en så fast förbindelse mellan alla folk i den civiliserade världen, att proletariats stora befrielseörelse måste bli – och sedan länge också blivit – internationell.

Socialdemokratin i Ryssland anser sig vara en avdelning av proletarietets världsarmé och har samma slutmål, som socialdemokraterna i alla andra länder eftersträvar. Detta slutmål bestäms av det moderna borgerliga samhällets karaktär och av detta samhälles utvecklingsgång. Detta samhälles viktigaste särdrag är varuproduktion på basis av kapitalistiska produktionsförhållanden, under vilka den viktigaste och mest betydelsefulla delen av produktionsmedlen och varucirkulationen tillhör en numerärt liten klass av personer, medan det väldiga flertalet av befolkningen består av proletärer och halvproletärer, som på grund av sin ekonomiska ställning är nödgade att ständigt eller periodiskt sälja sin arbetskraft, dvs leja sig till kapitalisterna, och att genom sitt arbete skapa inkomsterna för de övre samhällsklasserna.

Området för de kapitalistiska produktionsförhållandenas herravälde vidgas allt mer och mer i och med den ständiga förbättringen av tekniken, vilket genom att öka de stora företagens ekonomiska betydelse leder till att de små självständiga producenterna trängs undan, förvandlar en del av dem till proletärer, minskar de övrigas roll i det samhälleliga och ekonomiska livet och på sina ställen gör dem mer eller mindre fullständigt, mer eller mindre klart, mer eller mindre svårt beroende av kapitalet.

Dessutom gör samma tekniska framåtskridande, att företagarna i allt större utsträckning kan använda kvinno- och barnarbete i produktions- och varucirkulationsprocessen. Och eftersom det å andra sidan medför en relativ minskning av företagarnas behov av mänsklig arbetskraft, så kommer efterfrågan på arbetskraft nödvändigtvis att vara lägre än utbudet, varigenom lönarbetets beroende av kapitalet ökar och nivån på utsugningen av arbetet höjs.

Detta tillstånd i de borgerliga länderna och den ständigt allt skarpare rivaliteten mellan dem på världsmarknaden gör det allt svårare att avsätta varorna, som produceras i stadigt växande mängd. Överproduktionen, som framträder i mer eller mindre akuta industrikriser och som följs av mer eller mindre långvariga perioder av industriell stagnation, är en oundviklig följd av produktivkrafternas utveckling i det borgerliga samhället. Kriserna och perioderna av industriell stagnation leder i sin tur till att småproducenterna ruineras ännu mer, att lönarbetets beroende av kapitalet ökar ännu mer och leder ännu snabbare till att arbetarklassens läge försämras relativt och ibland också absolut.

Förbättringen av tekniken, som innebär att arbetsproduktiviteten ökar och den samhälleliga rikedomens tillväxer, orsakar således i det borgerliga samhället att den samhälleliga ojämlikheten tillväxer, att avståndet mellan rika och fattiga ökar och att de osäkra existensvillkoren, arbetslösheten och olika slags umbäranden tilltar för allt bredare massor av det arbetande folket.

Men allt efter som alla dessa för det borgerliga samhället utmärkande motsättningar växer och utvecklas, växer även den arbetande och utsugna massans missnöje med det rådande tillståndet, växer proletärerens antal och sammanhållning och skärps deras kamp mot deras utsugare. Samtidigt skapar förbättringen av tekniken genom att koncentrera produktions- och cirkulationsmedlen och församhälleliga arbetsprocessen i de kapitalistiska företagen allt snabbare och snabbare den materiella möjligheten att ersätta de kapitalistiska produktionsförhållandena med socialistiska, dvs för den sociala revolution som är slutmålet för hela den verksamhet som den internationella socialdemokratin bedriver som klassrörelsens medvetna företrädare.

Genom att ersätta den privata äganderätten till produktions- och cirkulationsmedlen med samhällelig äganderätt och genom att införa planmässig organisation av den samhälleliga produktionsprocessen för att trygga välbefinnande och allsidig utveckling för alla samhällsmedlemmar avskaffar proletarietets sociala revolution samhällets uppdelning i

klasser och befriar därigenom hela den förtryckta mänskligheten, eftersom den gör slut på alla former, i vilka den ena samhällsdelen utsuger den andra.

En nödvändig förutsättning för denna sociala revolution är proletariats diktatur, dvs att proletariatet erövrar en sådan politisk makt att det kan undertrycka allt motstånd från ut-sugarna. Den internationella socialdemokratin, som ställer sig uppgiften att göra proletariatet i stånd att fullgöra sin stora historiska mission, organiserar det i ett självständigt politiskt parti, motsatt alla borgerliga partier, leder alla yttringar av dess klasskamp, avslöjar för det den oförsonliga antagonismen mellan utsugarnas och de utsugnas intressen och klargör för det den förestående sociala revolutionens historiska betydelse och nödvändiga förutsättningar. Samtidigt avslöjar den för hela den övriga arbetande och utsugna massan hur hopplöst dess läge är i det kapitalistiska samhället och hur nödvändig den sociala revolutionen är för dess egen befrielse från kapitalets ok. Arbetarklassens parti, socialdemokratin, uppmanar alla skikt av den arbetande och utsugna befolkningen att sluta sig till dess led i den mån de övergår till proletariatets ståndpunkt.

Världskapitalismen har för närvarande, ungefär från 1900-talets början, nått imperialismens stadium. Imperialismen eller finanskapitalets epok är en så högutvecklad kapitalistisk ekonomi, att kapitalisternas monopolistiska förbund – syndikat, karteller och truster – där har fått avgörande betydelse, det ofantligt koncentrerade bankkapitalet smält samman med industrikapitalet, kapitalexporten antagit en mycket stor omfattning, hela världen redan är territoriellt uppdelad mellan de rikaste länderna och världens ekonomiska uppdelning inletts mellan de internationella trusterna.

Imperialistiska krig – dvs krig för världsherravälde, för marknader åt bankkapitalet, för underkuvande av små och svaga folk – är ofrånkomliga under sådana omständigheter. Och det första stora imperialistiska kriget, kriget 1914-17, är just ett sådant krig.

Den omständigheten att världskapitalismen i allmänhet har nått en utomordentligt hög utvecklingsnivå, att den fria konkurrensen avlöses av monopolkapitalism, att bankerna och kapitalisternas förbund utarbetat en apparat för samhällelig reglering av produktions- och produktfördelningsprocessen, att levnadskostnaderna fördyras och syndikatens förtryck mot arbetarklassen ökar i samband med att de kapitalistiska monopolerna tillväxer, att arbetarklassens ekonomiska och politiska kamp försvåras oerhört, att det imperialistiska kriget orsakar fasor, misär, ruin och brutalisering – allt detta gör kapitalismens nu nådda utvecklingsnivå till den proletära, socialistiska revolutionens era.

Denna era har börjat.

Endast en proletär, socialistisk revolution kan föra ut mänskligheten ur den återvändsgränd, som imperialismen och de imperialistiska krigerna har skapat. Vilka svårigheter revolutionen än må möta och vilka eventuella temporära bakslag eller vågor av kontrarevolution den än må drabbas av så är proletariatets slutgiltiga seger oundviklig.

Objektiva förhållanden ställer därför på epokens dagordning uppgiften att allsidigt och omedelbart förbereda proletariatet till att erövra den politiska makten, så att de ekonomiska och politiska åtgärder, som utgör innehållet i den socialistiska revolutionen, blir genomförda.

Denna uppgift, som kräver det fullständigaste förtroende, det fastaste broderliga förbund och direkt enhet i arbetarklassens revolutionära aktioner i alla framskridna länder, kan inte fullgöras utan en omedelbar och principiell brytning med den borgerliga förvanskning av socialismen, som fått överhanden bland topparna i det stora flertalet av de officiella socialdemokratiska partierna. En sådan förvanskning är dels den socialchauvinistiska strömningen – socialism i ord, chauvinism i handling –, försvaret av den "egna" nationella bourgeoisins rövarintressen i hägn av parollen om "fosterlandsförsvar", dels den lika breda och internationella strömning som utgör det s k centrum, vilken är för enhet med socialchauvinisterna, för bevarande och korrigerande av den bankruttrade Andra internationalen, en strömning som vacklar mellan socialchauvinismen och proletariats revolutionärt internationalistiska kamp för att förverkliga det socialistiska systemet.

På vägen till deras gemensamma slutmål, som är betingat av det kapitalistiska produktions-sättets herravälde i hela den civiliserade världen, är socialdemokraterna i olika länder tvungna att ställa sig olika omedelbara uppgifter både därför att detta sätt inte är lika utvecklat överallt och därför att dess utveckling i olika länder försiggår under olika sociala och politiska förhållanden.

I Ryssland, där kapitalismen redan har blivit det dominerande produktions-sättet, finns det fortfarande mycket talrika rester av vårt gamla förkapitalistiska system, vilket var baserat på de arbetande massornas förslavning under godsägarna, staten eller statsöverhuvudet.

Dessa rester, som i högsta grad hindrar ekonomiskt framåtskridande, hindrar också en allsidig utveckling av proletariats klasskamp, bidrar till att de mest barbariska formerna för statens och de besittande klassernas utsugning av de till många miljoner uppgående bönderna bevaras och förstärks samt håller hela folket i okunnighet och rättslöshet.

Den mest betydande av alla dessa rester och det mäktigaste värnet för hela detta barbari är det tsaristiska självhärskardömet. Till hela sin natur är det fientligt mot varje samhällsrörelse och måste vara den värsta motståndaren till proletariats alla frihetssträvanden.

Rysslands socialdemokratiska arbetarparti ställer därför som sin närmaste uppgift att störta det tsaristiska självhärskardömet och ersätta det med en demokratisk republik, vars författning kommer att garantera:

I Rysslands nuvarande situation, då provisoriska regeringen, som tillhör kapitalist-klassen och åtnjuter förtroende – nödvändigtvis osäkert – bland den småborgerliga befolkningens breda massor, har förpliktat sig att inkalla en konstituerande församling, är det en omedelbar uppgift för proletariats parti att kämpa för ett statsskick, som på bästa sätt garanterar såväl den ekonomiska utvecklingen och folkets rättigheter i allmänhet som i synnerhet möjligheten att smärtfriast övergå till socialism.

Proletariats parti kan inte nöja sig med en borgerligt parlamentarisk demokratisk republik, som överallt i världen behåller och för all framtid söker bevara de monarkiska instrumenten för att förtrycka massorna, nämligen polisen, den stående armén och den privilegierade ämbetsmannakåren.

Partiet kämpar för en mer demokratisk republik, en arbetar- och bonderepublik, där polisen och den stående armén helt avskaffas och ersätts av allmän folkbeväpning, av en folkmilis; alla befattningshavare skall inte bara väljas utan också kunna återkallas när som helst om majoriteten av deras väljare så kräver; lönen för alla befattningshavare

utan undantag fastställs till ett belopp, som inte överstiger medellönen för en kvalificerad arbetare; de parlamentariska representativa institutionerna ersätts gradvis av sovjeter bestående av folkrepresentanter (från olika klasser och yrken eller från olika orter), vilka fungerar som både lagstiftande och exekutiva organ.

Den demokratiska republiken Rysslands författning bör garantera:

1. Folkets suveränitet; hela den högsta statsmakten skall tillhöra folkets representanter, som har valts och när som helst kan återkallas av folket och som bildar en enda folkförsamling, en enda kammare.

1. Folkets suveränitet, dvs koncentration av hela den högsta statsmakten till en lagstiftande församling, som är sammansatt av representanter för folket och som bildar en enda kammare.

2. Allmän, lika och direkt rösträtt vid val såväl till den lagstiftande församlingen som till alla lokala självstyrelseorgan för alla manliga och kvinnliga medborgare, som har fyllt tjugo år; hemlig omröstning vid valen; rätt för varje väljare att bli vald till alla representativa institutioner; tvååriga parlament; lön till folkrepresentanterna; **proportionell representation vid alla val; alla ombud och valda representanter kan utan undantag återkallas när som helst om en majoritet av deras väljare beslutar det.**

3. Omfattande lokal självstyrelse; regional självstyrelse i sådana trakter, där levnadsförhållandena och befolkningens sammansättning är av speciell natur; **alla slags av staten tillsatta lokala och regionala myndigheter avskaffas.**

4. Personlig okränkbarhet och hemfrid.

5. Oinskränkt samvets-, yttrande-, tryck-, församlings-, strejk- och föreningsfrihet.

6. Flyttningsrätt och näringsfrihet.

7. Avskaffande av stånden och fullständigt likaberättigande för alla medborgare oavsett kön, religion, ras och nationalitet.

8. Rätt för befolkningen att få undervisning på modersmålet, garanterad av att härför nödvändiga skolor inrättas på statens och självstyrelseorganens bekostnad; rätt för varje medborgare att använda modersmålet vid möten; jämställt med riksspråket införs modersmålet i alla lokala samhälleliga och statliga institutioner; **det obligatoriska riksspråket avskaffas.**

9. Självbestämmanderätt för alla nationer, som ingår i staten.

9. Rätt att fritt avskilja sig och bilda en egen stat för alla nationer, som ingår i staten. Det ryska folkets republik bör dra till sig andra folk eller folkslag inte med våld utan uteslutande genom frivillig överenskommelse om att bilda en gemensam stat. Enheten och det broderliga förbundet mellan arbetarna i alla länder kan inte förenas vare sig med direkt eller indirekt våld mot andra folkslag.

10. Rätt för var och en att i vanlig ordning dra vilken ämbetsman som helst inför jurydomstol.

11. Domare väljs av folket.

11. Domare och befattningshavare såväl i civil tjänst som i armén väljs av folket; de kan alla återkallas när som helst om en majoritet av deras väljare beslutar det.

12. Den stående hären ersätts av allmän folkbevapning.

12. Polisen och den stående hären ersätts av allmän folkbeväpning; arbetare och tjänstemän skall få vanlig betalning av kapitalisterna för den tid, som de ägnar åt samhällstjänst i hela folkets milis.

13. Kyrkans skiljande från staten och skolans från kyrkan; **skolans fullständiga sekularisering.**

14. Avgiftsfri och obligatorisk allmän skolgång och yrkesutbildning för alla barn av båda könen upp till 16 år; fattiga barn förses med mat, kläder och läromedel på statens bekostnad.

14. Avgiftsfri och obligatorisk allmän skolgång och teknisk utbildning (som i teori och praktik informerar om alla de viktigaste produktionsgrenarna) för alla barn av båda könen upp till 16 år; nära samband mellan barnens undervisning och samhälleligt produktivt arbete.

15. Alla studerande förses med mat, kläder och läromedel på statens bekostnad.

16. Folkbildningsväsendet överlämnas till den lokala självstyrelsens demokratiskt valda organ; centralmakten avlägsnas från varje inblandning i arbetet på att fastställa skolprogram och välja ut lärarpersonal; lärarna väljs direkt av befolkningen själv som också har rätt att återkalla icke önskvärda lärare.

Som en grundläggande förutsättning för en demokratisering av vår statshushållning kräver Rysslands socialdemokratiska arbetarparti att alla indirekta skatter avskaffas och att progressiv skatt införs på inkomster och arv.

Den höga utvecklingsnivå kapitalismen redan nått i , bankväsendet och i industri-branscher med trustbildning å ena sidan och å andra sidan det kaos, som skapats av det imperialistiska kriget och som från alla håll framkallar krav på statens och samhällets kontroll över produktionen och fördelningen av de viktigaste produkterna föranleder partiet att kräva nationalisering av banker, syndikat (truster) osv.

För att skydda arbetarklassen mot fysisk och moralisk degeneration samt för att utveckla dess förmåga till befrielsekamp kräver partiet:

1. Begränsning av arbetsdagen till åtta timmar per dygn för alla lönarbetare.

1. Begränsning av arbetsdagen för alla lönarbetare till åtta timmar per dygn, däri inbegripet minst en timmes matrast vid oavbrutet arbete. I farlig och hälsovådlig produktion skall arbetsdagen förkortas till 4-6 timmar per dygn.

2. Lagstadgad sammanhängande ledighet varje vecka på minst 42 timmar för lönarbetare av båda könen inom alla grenar av folkhushållet.

3. Totalförbud mot övertidsarbete.

4. Förbud mot nattarbete (från kl 9 på kvällen till kl 6 på morgonen) inom alla grenar av folkhushållet med undantag för dem, där det är absolut nödvändigt av tekniska grunder, godkända av arbetarorganisationerna.

4. Förbud mot nattarbete (från kl 8 på kvällen till kl 6 på morgonen) inom alla grenar av folkhushållet med undantag för dem, där det är absolut nödvändigt av tekniska grunder, godkända av arbetarorganisationerna – på villkor emellertid att arbetarnas nattarbete inte överstiger 4 timmar.

5. Förbud för företagarna att använda arbete av barn i skolåldern (upp till 16 år) och begränsning av arbetstiden för ungdomar (16-18 år) till sex timmar.

5. Förbud för företagen att använda arbete av barn i skolåldern (upp till 16 år), begränsning av arbetstiden för ungdomar (16-20 år) till fyra timmar och förbud för dem att arbeta på nätterna i hälsofarlig produktion och gruvor.

6. Förbud mot kvinnoarbete i de grenar, där det är skadligt för den kvinnliga organismen; ledighet för kvinnor från arbetet under fyra veckor före och sex veckor efter nedkomst med full lön i vanlig omfattning under hela denna tid.

6. Förbud mot kvinnoarbete i de grenar, där det är skadligt för den kvinnliga organismen; förbud mot nattarbete för kvinnor; ledighet för kvinnor från arbetet under 8 veckor före och 8 veckor efter nedkomst med full lön under hela denna tid samt med gratis läkarvård och läkemedel.

7. Inrättande av barnkrubbor för di- och spädbarn vid alla fabriker och andra företag, där kvinnor arbetar; ammande kvinnor skall minst var fjärde timme ha rast från arbetet i minst en halvtimme.

7. Inrättande av barnkrubbor för di- och spädbarn och lokaler för amning vid alla fabriker och andra företag, där kvinnor arbetar; ammande kvinnor skall minst var fjärde timme ha rast från arbetet i minst en halvtimme; bidrag utbetalas till ammande mödrar och deras arbetsdag förkortas till 6 timmar.

8. Statlig arbetarförsäkring vid ålderdom och fullständig eller partiell förlust av arbetsförmågan bekostad genom en speciell fond, som bildats genom en särskild skatt på kapitalisterna.

8. Fullständig socialförsäkring för arbetare:

a) för alla slag av lönarbete;

b) för alla slags förluster av arbetsförmågan, nämligen genom sjukdomar, skador, invaliditet, ålderdom, yrkessjukdomar, moderskap, änkestånd och föräldralöshet samt arbetslöshet m m.

c) fullständig självstyrelse för försäkringstagarna i alla försäkringsinstitutioner;

d) försäkringsavgifterna betalas av kapitalisterna;

e) gratis sjukvård och läkemedel med överföring av sjukvården till självstyrande sjukkassor, valda av arbetarna.

9. Förbud mot utbetalning av lönen i varor; utbetalning av kontantlön varje vecka stadgas i alla anställningsavtal för arbetare utan undantag liksom utbetalning av lönen till dem under arbetstid.

10. Förbud för företagen att göra avdrag på lönen, av vilken orsak och för vilket ändamål det vara må (böter, kassation etc).

11. Tillsättande av ett tillräckligt antal fabriksinspektörer inom alla grenar av folkhushållet och utsträckande av fabriksinspektionens kontroll till alla företag, som använder lönarbete, inbegripet de statliga (tjänstefolksarbete i hemmen ingår också i denna kontroll); tillsättande av inspektörer i de grenar, där kvinnoarbete förekommer; deltagande av representanter, valda av arbetarna och betalda av staten, i kontrollen av att fabrikslagarna följs samt av ackordssättning, mottagning och kassation av material och arbetsresultat.

9. Inrättande av en arbetsinspektion, vald av arbetarnas organisationer, vilken utsträcks till att gälla alla slags företag, som använder lönarbete, inklusive tjänstefolk i hemmen; en institution med inspektriser införs i de grenar, där kvinnoarbete förekommer.

12. Kontroll från de lokala självstyrelseorganen med deltagande av valda ombud från arbetarna över det sanitära tillståndet i de bostäder, som anvisas arbetarna av företagen, liksom över ordningsreglerna för dessa bostäder och över uthyrningsvillkoren för dem – detta i syfte att skydda lönarbetarna mot företagarinblandning i deras liv och verksamhet som privatpersoner och medborgare.

13. Inrättande av en riktigt organiserad sanitär kontroll på alla företag, som använder lönarbete, varvid hela läkar- och sanitetsorganisationen är fullständigt oberoende av företagen; avgiftsfri sjukvård för arbetarna på företagens bekostnad med full lön under sjukdomen.

14. Straffansvar för arbetsköpare för brott mot arbetarskyddslagarna.

10. Införande av sanitetslagstiftning för att förbättra de hygieniska förhållandena på arbetsplatsen och skydda arbetarnas liv och hälsa på alla företag, som använder lönarbete, med överföring av sanitetskontrollen till en sanitetsinspektion, vald av arbetarnas organisationer.

11. Införande av en bostadslagstiftning och av arbetarnas organisationer valda bostadsinspektioner för kontroll av det sanitära tillståndet i bostäderna. Men bostadsfrågan kan bara lösas genom att den privata äganderätten till mark avskaffas och billiga och hygieniska lägenheter byggs.

12. Inrättande av näringsdomstolar i alla grenar av folkhushållet.

15. Inrättande av näringsdomstolar med lika representation för arbetar- och företagarorganisationerna inom alla grenar av folkhushållet.

16. Förpliktelse för de lokala självstyrelseorganen att inrätta förmedlingskontor för anställning av lokala och inflyttade arbetare (arbetsförmedlingar) inom alla grenar av produktionen med deltagande i deras förvaltning av representanter för arbetarna och företagen.

13. Inrättande av arbetsförmedlingar för att de arbetslösa skall ha en riktig organisation att tillgå, när de söker arbete. Arbetsförmedlingarna bör vara proletära klassorganisationer (ingalunda paritetsorganisationer), de bör stå i nära förbindelse med fackföreningar och andra arbetarorganisationer och få medel från de samhälleliga självstyrelseorganen.*

* Till en likalydande punkt i *Förslag till ändringar i det ekonomiska minimiprogrammet*, utarbetat av underkommittén för arbetarskydd under 7.:e konferensens (Aprilkonferensens) programkommitté och infört i broschyren *Material för revision av partiprogrammet*, skrev Lenin följande fotnot: ”1) Beträffande frågan om paritetskammare (”likställda” kammare, dvs med lika representation för arbetare och kapitalister) skrev Engels 1891 i sin kritik av förslaget till Erfurtprogrammet:

‘Det måste anmärkas, att man lurar in oss i en fälla med arbetarkammare, bestående till hälften av arbetare och till hälften av företagare. Under många år skulle företagen under sådana omständigheter ha majoritet och för detta räcker det med ett enda svart får [dvs en opålitlig person] bland arbetarna. Ifall det inte stipuleras, att i omtvistade fall *båda hälfteerna var för sig* [kursiv av Engels] skall avge sitt utlåtande, så vore det mycket bättre att ha en företagarkammare och *bredvid den en ‘oberoende arbetarkammare* [kursiv av Engels]. N Lenin” (*Material för revision av partiprogrammet*, Petrograd, 1917, s 15) – Red

I syfte att det feodala systemets rester, vilka vilar som ett tungt ok direkt på bönderna, skall undanröjas och till gagn för en fri utveckling av klasskampen på landsbygden, kräver Rysslands socialdemokratiska arbetarparti:

1. Avskaffande av alla ståndsrrestriktioner för böndernas person och egendom.
2. Avskaffande av alla betalningar och skyldigheter, som sammanhänger med böndernas särställning som stånd, och annullering av skuldförpliktelser, som har förslavande karaktär.
3. Konfiskation av kyrko-, kloster-, apanage- och kabinettsjord och dess överlämnande (liksom statsjorden) till högre lokala självstyrelseorgan, vilka förenar stadskretsar och landsbygds-kretsar, varvid jord, som krävs för nybyggarfonden, samt skogar och vatten av betydelse för hela staten överlämnas i den demokratiska statens ägo.
4. Konfiskation av privatägd jord med undantag av små jordinnehav och dess överlämnande till högre, demokratiskt valda lokala självstyrelseorgans kontroll, varvid minsta storleken på de jordlotter som skall konfiskeras bestäms av de högre lokala självstyrelseorganen.

Samtidigt som Rysslands socialdemokratiska arbetarparti stöder böndernas revolutionära aktioner, inklusive konfiskationen av godsägarjorden, kommer det alltid och oföränderligt att motsätta sig alla försök att hejda den ekonomiska utvecklingens gång. Rysslands socialdemokratiska arbetarparti, som vid revolutionens segerrika utveckling strävar efter att överlämna den konfiskerade jorden till de demokratiskt valda lokala självstyrelse-institutionerna, kommer ifall betingelserna härför blir ogynnsamma att uttala sig för en uppdelning mellan bönderna av den godsägarjord, där faktiskt småbruk bedrivs eller som är nödvändig för att komplettera böndernas åkerjord.

- 1. Rysslands socialdemokratiska arbetarparti kämpar av alla krafter för en omedelbar och total konfiskation av all godsägarjord i Ryssland (och även av apanage- och kyrkojorden etc, etc);**
- 2. förespråkar att all jord omedelbart skall övergå till bönderna, organiserade i bonde-deputerades sovjetter eller i andra lokala självstyrelseorgan, valda på ett verkligt demokratiskt sätt och helt oberoende av godsägarna och ämbetsmännen;**
- 3. kräver nationalisering av all jord i landet; nationalisering innebär att äganderätten till all jord överlämnas till staten och att rätten att disponera över jorden övergår till de lokala demokratiska organisationerna;**
- 4. stöder initiativen från de bondekommittéer, som i en rad trakter i Ryssland överlämnar godsägarnas levande och döda inventarier till de i dessa kommittéer organiserade bönderna för samhälleligt reglerad användning vid bruk av all jord;**
- 5. råder landsbygdens proletärer och halvproletärer, att de skall söka göra varje gods till ett tillräckligt stort mönsterhushåll, som för samhällets räkning skall drivas av lantarbetardeputerades sovjetter under ledning av agronomer och med hjälp av de bästa tekniska medel.**

Därvid ställer partiet under alla omständigheter och i varje läge beträffande de demokratiska agrara omdaningarna som sin uppgift att oavslåligt eftersträva en självständig klassorganisation av landsbygdens proletariat, för det klagöra att dess intressen står i oförsonlig motsättning till bondebourgeoisins intressen, varna det för att låta fresta sig av ett småbrukssystem, som aldrig, så länge varuproduktionen existerar, förmår avskaffa massornas elände, och slutligen påvisa nödvändigheten av en fullständig socialistisk omvälvning såsom det enda medlet att undanröja allt armod och all utsugning.

I strävan att nå sina närmaste mål stöder Rysslands socialdemokratiska arbetarparti varje oppositionell och revolutionär rörelse, som är riktad mot det i Ryssland rådande sociala och politiska systemet, och förkastar samtidigt bestämt alla slags reformplaner, som på något vis har samband med en utvidgning eller konsolidering av polisens och ämbetsmännens förmynderskap över de arbetande klasserna.

Rysslands socialdemokratiska arbetarparti är för sin del fast övertygat om att de nämnda politiska och sociala omdaningarna kan genomföras fullständigt, konsekvent och stabilt endast genom att tsarväldet störtas och det inkallas en konstituerande församling, fritt vald av hela folket.

Skrivet i april-maj 1917

Publicerat under första hälften av juni 1917 i broschyren *Material för revision av partiprogrammet*, förlaget Priboj, Petrograd

V I Lenin, *Samlade skrifter*, 5:e ry uppl, b 32, s 135-162